

Indult BETSBÖL, Szeredán 25. April. 1787.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Elegyes Tudósítások.

A F. Monárkha a maga Kerfonésusi úttyát, a mint a' vizsza jövő levelek erősítik, leg-frisfebb állapotban követi minden úti Követőivel edgyütt ki-vévén edgy Szakátsot, ki az előre menő élés-szekereken hirtelen meg-betegedvén, midőn semmiképpen nem gyógyíthatnák, *Nikolszburghan* hagyaték oly véggel, hogy ha meg-gyógyúlna, küldenék vizsza Bétsbe. Miathogy a' F. Monárkhanak *Brodin* túl lévő úttyában sok kösziklás hegyeket és hirtelen áradó folyóvízeket kellett el-kerülni; tehát leg-alább is 3 napok alatt a' Török földén kellett ő Felségének utazni. Mihelyt ezt a' Konstantinápolyi *Inter-nuncius* a' Török háznál jelentette volna, leg-ottan a' Császár mindenféle Uri Biztosokat küldött, hogy

azokat a' helyeket, mellyek nagyobb részén embertől ürefsek, bátorságofsi tegyék az ő Felsége útazására; de még sem reménylik a' Politikusok, hogy ezen az úton jöne visszfa. Hatalmas Császár! így szól *Swighofer* a' maga utolsó Honapi levelében: Te Német, Krantzia, Olasz, Magyar, Erdély, Lengyel, Svájtz Országokat, Hollandiát, Angliát s a keresztül útazad, te esméred a' Világnak mind a négy szegeleteit, még-is a' te Ts. és K. lakó Városodat el-hagyván, most újra a' fekete-tenger partjaira méllyen Tatar-országba bé-menni nem írtóztál. Melly nagy kétséges történetek tárgyává nem téfzen tégedet ezen út, mikor meg- emlékezünk a' te útazódrol, réizketünk! mi lenne még, ha valamelly szerentsetlen tudósítás szárnyálna visszfa közinkbe! edgy olyan tudósítás, melly Brúzfzeltől fogva Bráfóig, Lemberg-től-fogva Májlándig, minden népeknek (kiknek minyájoknak szerentsés életek és jóvok a' te szerentsés életeddel öfzve kötve vagyon) szívét, mint valami vilámló menykő edgyszeriben meg-rettenténé, el-hervasztaná! De mi reménylünk, hogy tégedet az Egek, a' te böltséfséged és előre való tzelod meg-örizvén, szerentséfen visszfa hoznak. — Valamiket a' kidobólt Török háborúról írtunk vala, münd azok még eddig meg nem hamisított hírek. és a' közelebb jött levelek-is ezt el-kerülhetetlennek lenni bizonyítják. — Négy napok alatt 8 Kurir érkezett Konstantztnápolyból Párisba; mennek a' Párisi Udvartól-is szüntelen Berlinbe, és a' F. Katharinához-is edgy nagy Követ (Hertzeg; de nem tudatik-ki?) küldetéek nem régiben, hogy az egész Európát fel-perfeléssel fenyegető szikrátska hamvába folytathatnék; de — Molduvában edgy Keresztyén zérnek 10 ezer népet adának nem régiben keze alá,

alá, hogy azokat a *Márs* oltárára készítné, és a *Tefftedár*, Török Kints-Tárnak Mester maga-is titkon meg-fordúla itten. — Pruszfiában az egész Hadi-erő készíttetik; minden Regiment 3 fő osztályokra (Batália) szabott; edgy Kompánia Gránátérosra, 1 Komp, Muskatérosra, és tzeállal lövő Jágerekre; kilnek sergek mind 60 fővel szaporittatik; és minden Regimentek 5 Tisztelkel nevednek. — Az Erdélyi határszéleken lakó Regimentek között (miért, miért nem? nem tudjuk) 100 ágyúk osztának ki a napokban; és minden szélen-fekvő F. Ts. és K. Hadi nép számba véteték; kik — a Tót Országok 3 Regiment gyalog és Húszár, számszerént mind öszve II ezer 335 főből állanak. — A' Károlyváriak 4 Reg. 10 ezer 361 fő. — A' Váradiaik 2 Reg. 7 ezer 701 fő. — A' Bánátiak 2 Reg. 7 ezer 154 fő. — A' Temesváriak 2 Reg. 3 ezer 336 fő. — Az Erdélyiek 6 Reg. 10 ezer 437 fő. — mind-öszve 50 ezer 274 főből állanak. — Kioóban minden nap 5 ezer Rúbelben kerül a' Muszka Tsáfszárné asztala, olly nagy a' drágaság. — A' F. Ts. és K. Határ-széleken fekvő Regimenteknek Auditorji, a' Regimentek' Fő-igazgatónak hatalmok alól kivétettek, és ezek máfunnan fognak ezután függeni. — A' Bétsi Udvari Dikasteriumokon lévő *Regisztrátorok*, *Protokhollisták* és *Expéditorok* Udvari Titoknaki rangra és fizetésre emelttenek. — A' jádzó-kártya, melly eddig 2 garátsal fizettetett, különös parantsolat által, az egész F. Ts. és Királyi Birodalomban 8 Kraj. hágott. — A' múlt hónapnak 25-dikén meghala Bétsben azon nyavallyás özvegy Grófné *Kempfné*; kiről sokan azt erősittyuk vala, hogy bizonyos Sz. *Mária* képe nek reá tetele által, mellyében lévő *Fene* nyavalyájából egészszén ki-gyógyult. — A' F. Monark-

Monárkhától parantsolatik, hogy azon hadi szolgálatra alkalmatlan öreg Tiszt Urak, kik Prohgári Tisztséget viselni mind külső mind belső tehetségükre nézve alkalmatosok; valahól magoknak efféle hivatalt keresnek, bé-vétettefsenek. — Edgynehány napokkal ez előtt meghala Bétsben az Auguft. Vall. *Konfiftórium* Titoknokja *Denter* Úr. E' vala az, ki ennekelötte edgynehány esztendővel a' Bav. Palatinátusban volt Prédikátori hivatalától csak azért folytatott valameg, mivel R. Kathólíka Leánt vett valameg feleségül, ki ennekelötte mint edgy másfél esztendővel hala-meg. Szép Tolerántzia!!! azért valakinek ki-venni a' kenyeret kezéből; mert ő az Uralkodó vallásból — azt vette feleségül, a' kit szaretett. Nem mindenek jóvalóják az effélét II-dik *Jósef* alatt. Ez edgy tanult személy válogatás nélkül való okos ember vala: kinek versei rövid napok alatt világ eleibe adatnak. — A' Prágai fő Kormányozó fzek által a' hirdettetik, hogy a' Lembergi Univerfitásban *Mathéist* és *Filozofiat* tanító Professor' széke üressen lévén, olyan Professort kívánnának abba helyheztenni, ki a' Deák és Német nyelveken kívül, Tótul és Lengyelül-is tudna valamit; azért kik erre alkalmatosok, a' Lembergi Univerfitás Igazgatójánál jelentsék magokat. — Pofonyban a' volt Helytartó Tanács-házban építenek; a' jövő hónapnak első napján a' Hertzeg *Ferdinánd* gyalog fergének edgyik része költözik belé. — Pestenn nagy *Hetz*-ház építettett, és a' mondatik rólla, hogy a' Bétsi *Hetz*-mester csak bujjék-el előlle. — A' Madriti Levelék szerént, nem régiben edgy *Siria* Pap érkezett Madritba, ki által a' Királyi Konyv-tárban lévő minden idegen kéz-írások Európai nyelvekre fordíttatnak. E' megínt új dolgokat fog ízülni világosságra. — Négy esztendőktől

fogva, mióta Amérikában békeféség vagyón, úgy meg-szaporodtanak itten a' lakosok, hogy 200 mért-földnyireis ingyen adható föld már nem találtatik. Ide azolta tsak Német 20 ezernél több ment; kik mind jó gazdák, és a' kik között edgy férj-nélkül lévő leány sem találtatik 15 esztendőn fellyül; mind Férjhez mentenek. — Az Anglusoknak Indiai kereskedések olly nagyon virágzik, hogy tsak a' múlt esztendőben 17 millióm font Théát adtanak-el; mellyből 630 ezer Sterlinget nyertenek. Amérikában a' kereskedésbéli hitele egészfszen meg-van az Anglusnak; és mind a' hadi, mind más dolgokban már annyit gazdálkodott, hogy ha edgynebány esztendőkig békefésége találna lenni, minden adófságából ki-fejtoz-nék. — Olasz országban minden innepek az edgy vasárnapra által tétettek; az úgy nevezett Itélő-innepek pedig el-töröltettenek. —

S. Patak. — „Az itten lévő Ref. Kollégium érdemes Professorai minden részben meg-akarván bizonyítani mind édes Hazánk' javára törekedő álhatos igyekezeteket, mind Fels. Királyunk' Atyai kívánságaihoz való hiv engedelmefféségeket, a' mai időben olly szükségeffésé vált Német nyelvnek, a' megnevezett Kollégiumban, igen erőfs lábakra való állításában foglalatoskodnak. Es már, azonkivül hogy e' Német nyelv mind a' nagyobb mind az apróbb oskolákban szorgalmatoson tanúttatik; a' *Fisikában* (a' mellyből lenni szokott letzkéken, már egy darab időtől fogva nem-is szabad egyéb nyelven tsak Németül és Magyarúl szóllani), ez a' Német Auktor-is vétetődött bé: Anleitung zur richtigen Erkenntniß der natürlichen Dinge, zum Gebrauche der Nationalschulen &c. A' *Históriában* pedig a' *Zopfius* Német *Históriája*,“

Edgy, Tartzali betsületes Lakatos Mester ember *Kemény József*, annak szeretné igaz okát meg-tanulni a' természet titkos tsomójait öldozgató Tűdös Uraktól: miért lehet a' Vafat, mikor olyan tűzes hogy majd el-tseppen, minden sérelem nélkül meg-fogni, sőt meg-is nyalni, (a' mint ezt maga, amazt pedig mások-is próbálták) mikor pedig hűlni és verefsedni kezd, nints olly véres hus, a' mellyet, ha hozzá ér, edgyszerre petsenyévé ne süsön? Ha ezt tudták a' régi B. .fokat tsalhattak vele, mig az úgy nevezett *Judicium ferri candentis*ből állott a' *processus*.

Saltzburg. 16. Apr. — Ennekelőtte edgyen-hány esztendőkkel edgy Kertész hala-meg *Halbrunban*, ki az ő fiatal esztendeiben Frantzia Országban edgy Apátza Klastromnak lévén Kertészfize, edgy erőszakoson Klastromba adott G. Kisafszony belé szeretvén, minekutánna a' levet jobban-is öszve fűrték volna, a' Kupidó védelme alatt el-szökvén, öszve-keleének, és *Saltzburg* mellett *Halbrunban* újjalag kertészfize lévén a' Legény, meg-nyugodott szívvel élének és 5 gyermekeket nemzének. Az 5 gyermekeivel árván maradott kertészné nem tudván az özvegyi szegénység és nyomorúság terhét tovább hordozni, panaszolkodik gyontató Attyának, és megvalja titkon, hogy ő Frantzia Országban, nagy Grófi Familiából való volna, és az esetet-is egészfizzen el-beszéli. A' Pappnak jó-lelke meg-esvén rajta, a' dolognak ki-nyomozása végett ír a' napokban edgy Frantzia Orzági fő Pappnak, kinek kevés nyomozása után ki-súl a' dolog, hogy ő volna a' Klastromból el-szökött G. Kisafszony, kinek nem régen meg-hólt szüleitől minden más örökségen kívül 80 ezer Sterlingje maradott, és a' kit már mindenütt keresnek

vala

vala. Parantsola azért a' Parlamentum, hogy haza menne mind ezeknek bírására. Midőn ezen Levelet vevé az 5 árváival nyomorgó özvegy, tsaknem meg-hala örömében, és most minden órán indul vissza. Ezen dolognak igazsága tökéletes: —

Az örökké-valóságban lévő *Fridrik*nek edgy jeles tselekedete: Edgykor Potsdamban nagy Bál tartván, az esmeretlen Maszkarában lévő *Fridrik* megszólít edgy más Maszkarást, ki mind tántzúra mind öltözetére nézve leg-különösebb vala, és kényszeríté, hogy mondanámeg kivólna. Nem esmervén a' Maszkarás a' Maszkarás Királyt; ki-jelenti, hogy ő ez 's ez Gárda-tiszt, de kezet fogott parolára ezt mondván: hüntzfüt a' ki másnak mi-mondja. Azonban észre veszi a' Gárda, hogy az a' Király vólna, megijjed és bé-szalad Berlinbe. Parantsol a' Király, hogy az egész Gárdát vizsgálják-meg ki-hibázna; de már a' Gárda othon lévén ekkor ebben múlik a' dolog. Edgykor parádában lévén az egész Gárda, oda megy ehhez a' Király, és külön szólítván az mondja néki: Imhól te Kapitány vagy, de hüntzfüt a' ki másnak kimondja. Tsak el bámúl a' Gárda, kérdik a' többiek, mit sugott néki a' Király; de senkinek ki-nem mondván, ez tendő múlva ezen hív halgatásáért Kapitánynak tevé, és 1000 tallérokka' meg-ajándékozá.

S. Patak. — „Miólta a' Fels. Királyi Kegyelem a' fok *Heverd-el* Innepi napoknak számát kissebíteni, és az azokon való munkát a' maga munkás méheinek kegyelmesen meg-engedni méltóztatott, és a' Tiszt-Pap Urak-is mind példájokkal mind tanítáfsokkal Halgatóikat az eddig szokásba vólt Innepi heverésekről a' munkára ferkengetik; azólta már a' Korts-mák körül dongó herék zúgnak; és a' korts-márosok buzognak. Innen edgy Tokaji Korts-máros, Husvét har-

harmadik reggelén, hogy edgy kitsit tsepégni kezdett az első, így buzgott pálinkás Halgatói előtt: *De bár szakadna egész Napestvéig a Zápor! hadi büntetné az Isten azokat a gonosz embereket, a kik az Istentől is el-lopják az Innepet, a szegény népet is tsak barmoskodtatják! mert óhh!!!!*

Az edgyesült F. U. Magyar Kantzelláriának Uvárára tsak alig lehetne úgy bé-menni, hogy az a Magyar Hazafitványságért instáló Svábok fergével rakva ne volna; pedig, a' mint edgy Bétsi német levélből olvasom, ezeknek gyomrok igen bajosan főzi a' Magyar eledelt, és már azokis, kik eddig a' Magyar földre bé-telepedtenek, az Országnek igen fokban állanak. — Tegnap, úgy-mint Sz. György napjára virradolag bé-akar menni edgy Pap a' Kármélicák Templomába, 's látja, hogy a' Templom küszöbére edgy bé-pórált gyerek van téve. Széllyel néz, 's hát senki sins körülötte. Fel-vevé, és Szent Györgynek keresztelé.

NB. Az Erdélyi Nagy Hertzegség Gubernátorra Gróf BÁNYI GYÖRGY Úr ő Excellentiája ma Bétsből útnak indulván, olly sebes postán fog Szebenig utazni, hogy 8; vagy 9 napok alatt bizonyosan meg-fog érkezni. Ezen sebes utazásnak tsak a' fog lenni az oka; hogy a' szokásban lévő, ő Excellentiája előtt, valamint a' Monárkha előtt nem nagy bethben lévő tisztesség-tételbéli tzerémoniakat el-kerülhesse. A' Grófné ő Excellentiája-is nem fokára M. Konfiliarius SZEGEDI Úrral minden órán le-fognak indulni.